

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

2. Богоявленская Д. Б. Пути к творчеству / Д. Б. Богоявленская. – М.: Знание, 1981. – 96 с. 2.
3. Клейнман П. Психологія 101: Факти, теорія, статистика, тести й таке інше / Пол Клейнман. – Київ: «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 240 с.
4. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі / Віктор Франкл. – Київ: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 160 с.
5. Хохлова Е. В. Уверенность в себе – базовое качество инновационной личности [Текст] / Е. В. Хохлова // Молодой ученый. – 2011. – Т. 2, № 6. – С. 108-110.

УДК 159.923.3

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДО СЕКСУ В ОСОБИСТОСТІ У ПЕРІОДІ РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ **Марценюк Аліна, здобувач вищої освіти, член науково- дослідного гуртка при лабораторії психофізіології та клінічної психології РДГУ**

*Керівник: Романюк В.Л., кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач лабораторії психофізіології та клінічної психології*

Проблеми сексуальної культури в останні десятиліття активно досліджуються представниками різних наук. Це пов'язано з тим, що глибокі зміни у праці, побуті та дозвіллі, які викликані науково-технічним прогресом, привели до якісних перетворень у відносинах між жінками і чоловіками в інтимній сфері. Колишні моральні, естетичні та правові регулятори поведінки у сексуальній сфері відмирають, а замість них поступово і суперечливо затверджуються нові, що вимагають пильного вивчення психологів, демографів, культурологів, соціологів.

При цьому розширюються вікові рамки сексуальної активності завдяки досягненням медицини, особливо сексофармакології. Відбуваються суттєві зміни в системі гендерних відносин. Відзначаються зрушення в сфері сексуальної моралі, зокрема, які пов'язані з нормалізацією гомосексуальності, визнанням сексуальних меншин, затвердженням одного з можливих форм сексуального задоволення – віртуального сексу.

Сексуальність – домінантна ознака людської екзистенції, що є підґрунтям та причиною формування найбільш потужних за силою вираження інтенцій, пов'язаних з утриманням у полі уваги, розпорядженням і оволодінням іншим як носієм власної ідентичності. Сексуальність відповідає радше психічному стану людини, тобто сукупності найтрівкіших

рис її існування, завдяки яким людина по новому щоразу відкриває себе та інших. При цьому сексуальні установки – це ставлення до сексу, уявлення про допустимі та неприйнятні норми сексуальної поведінки щодо себе та інших [2, С. 215].

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, слід зазначити, що до основних підходів та методів вивчення сексуальності в осіб ранньої дорослості відносять: «психогідралічну» теорію лібідо З. Фрейда, гіпотезу акумуляції сексуального стимулу Шмідта, теорію сексуального сценарію В. Саймона і Дж. Ганьона, гіпотезу редукції сексуального стимулу Шмідта та системний психофізіологічний підхід.

Рання дорослість розглядається суспільством як «найкращий час» та найбільш щасливий вік, що веде до підвищеного очікування цього часу з боку підлітків та до високої ретроспективної оцінки у старших вікових групах. Саме в інтервалі від 21 до 34 років зафіксовано найменший відсоток осіб з негативним поглядом на життя та тих, що вважають себе нещасними [3]. Окрім того, рання дорослість – це вік, коли жінки та чоловіки знаходяться на вершині своїх репродуктивних можливостей. Саме у цьому віці люди найактивніше шукають шлюбних партнерів, намагаються встановлювати тісні емоційні зв'язки та будувати довготривалі стосунки. Сексуальність загалом у цьому віці набуває все більшої ваги, впливає на остаточне формування Я-концепції людини та її ідентичність.

Досліджуючи період ранньої дорослості, можна виокремити наступні фази: 1) перша фаза ранньої дорослості – 20-30 років; 2) друга фаза ранньої дорослості – 30-40 років. При цьому слід відмітити, що у ранньому дорослому віці активно формується емпатія. Окрім того, у цей період особистість переживає яскраві та глибокі емоції дружби і батьківства, які поєднують у собі радість від спілкування, почуття прив'язаності та взаємної довіри, чутливість до потреб інших тощо [4].

На думку Е. Еріксона, головна проблема, яка потребує свого вирішення у даний період – це протиріччя між близькістю та ізоляцією. Якщо людина на даній стадії не здатна встановити глибокі особистісні зв'язки і досягти взаємності, тоді формується бар'єр між собою та іншими, а також відчуття ізоляції [1, С. 14].

У зв'язку з цим власне практичне дослідження проведене із залученням 25 жінок та 25 чоловіків у періоді ранньої дорослості із використанням наступних методик: «Опитувальник установок щодо сексу» Г. Айзенка, «Методика оцінки сексуального профілю» (модифікація О.Ф. Потьомкіної), шкала реактивної та особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна.

За результатами комплексного дослідження встановлено, що для досліджуваних найбільш притаманні такі установки щодо сексу, як сексуальне лібідо, сексуальна задоволеність та відповідна дозволеність. Натомість найменш вираженими є: агресивний секс, сексуальна сором'язливість та огида до сексу. Також у більшості досліджувані не схильні до вияву агресивності та ворожості щодо свого сексуального партнера. Натомість вони більш схильні до ніжного та турботливого ставлення до партнера протилежної статі.

Окрім того, виявлено, що жінки даного вікового періоду раніше вступили у сексуальне життя, ніж чоловіки. При цьому чоловікам менш властива сексуальна сором'язливість, а моральні норми більше впливають на жінок, аніж на чоловіків. Сексуальна невротичність і цнотливість більш властива жінкам, а знеособлений секс, пристрасть до порнографії, агресивний секс – чоловікам. Показники дозволеності, реалізованості, сексуальної збудливості, фізичного сексу та сексуального потягу знаходяться практично на одному рівні. Тобто, і чоловіки, і жінки відчувають однаковий сексуальний потяг та мають можливість реалізувати свої статеві бажання.

Встановлено, що досліджувані жінки і чоловіки не відчувають сорому і дискомфорту при розмовах про секс та ставляться без упередженості до більшості видів сексу. Також досліджувані, в основному, мають досить сучасні погляди на сексуальні стосунки та не мають упередженого ставлення щодо сексуальних зв'язків до шлюбу, сприймають секс як наसолоду та нормальну фізіологічну потребу.

Окрім того, для досліджуваних найбільш притаманними є: експресивність, рішучість, відповідальність, різноманітність, а також небажаність сексуальних зв'язків в умовах професійної діяльності. При цьому найменш притаманною у досліджуваних є корисливість. Так, вони відзначаються розкутістю у вияві своїх почуттів та емоцій, пов'язаних із сексуальним переживанням та їх емоційною виразністю.

Слід відмітити, що для досліджуваних притаманне досить розвинене почуття обов'язку перед сексуальним партнером та готовність брати на себе відповідальність за наслідки сексуальних стосунків. Також досліджувані жінки і чоловіки виявляють бажання в урізноманітненні своїх сексуальних зв'язків, їх способів та форм.

Окремо слід відмітити, що показники за шкалою тривожності прямо корелюють із показниками за шкалами цнотливості та відрази до сексу та не корелюють із показниками дозволеності. Таким чином, чим більш сучасні погляди на сексуальні стосунки має особистість, чим вищий рівень

задоволеності сексуальним життям притаманний їй, тим меншою для неї буде схильність до тривожності.

Список використаних джерел

1. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: Пер. с англ. / Э. Эриксон – М.: Флинта, 2006. – 342 с.
2. Крукс Р. Сексуальность / Р. Крукс, К. Баур. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2005. – 480 с. – (Проект: Психологическая энциклопедия).
3. Психология: Учебник / Под ред. Б.А. Сосновского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИД Юрайт, 2011. – 799 с.
4. Савчин М.В. Вікова психологія: Навчальний посібник / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).

УДК 159.922:613

ФУНКЦІОНАЛЬНІ РЕЗЕРВИ ОРГАНІЗМУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Романюк В.Л., кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, завідувач лабораторії психофізіології та клінічної психології РДГУ

Здоров'я людини як біо-психо-соціальний феномен суттєво залежить від функціональних резервів організму, які забезпечують ефективність різних форм діяльності, у т.ч. навчального процесу. Окрім того, здоров'я людини можна розглядати як ступінь вираженості адаптаційних реакцій, які обумовлені розвитком функціональним резервів організму [3].

На думку Миколи Амосова (06.12.1913 р. – 12.12.2002 р.), «визначення здоров'я лише як комплексу нормальних показників, цілком очевидно, не досить. Науковий підхід до поняття здоров'я повинен бути кількісним. «Кількість здоров'я» – ось що потрібно» [1]. Окрім того, «кількість здоров'я можна визначити як суму «резервних потужностей» основних функціональних систем. Зі свого боку, ці резервні потужності необхідно передати через «коефіцієнт резерву» як максимальну кількість функцій співвідносно до її нормального рівня» [1].

У фізіології та психофізіології «резервні потужності» або функціональні резерви – це діапазон можливого рівня змін функціональної активності фізіологічних систем, який може бути забезпечений активаційними механізмами організму [4]. Функціональні резерви можуть бути пов'язані зі зміною енергетики обміну, що характерно для відповідної тканини та певного органу. Функціональні резерви системи і організму в цілому формуються завдяки перебудові систем регуляції (нервовій та

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету